

JOSTEIN GAARDER

Mergaitē
su apelsinai

Alma littera

Tėvas mirė prieš vienuolika metų. Man tada buvo tik ketveri. Maniau, iš jo daugiau neišgirsiu nė žodžio, o štai dabar mudu kartu rašome knygas.

Tai pirmosios šios knygos eilutės, ir jas rašau aš. Bet tėvas netrukus irgi prisidės prie šio pasakojimo. Juk pagrindinis pasakotojas iš tikrųjų yra jis.

Nesu tikras, ar gerai prisimenu savo tėvą. Gal tik įsivaizduoju, kad prisimenu, juk mačiau tiek daug jo nuotraukų.

Vienintelis dalykas, kuris tikrai išliko atmintyje, tai vakaras, kai mudu sėdėjome terasoje ir žvelgėme į žvaigždes.

Vienoje nuotraukoje mudu su tėte sėdime ant geltonos odinės sofas svetainėje. Iš nuotraukos galima suprasti, kad jis pasakoja man kažkokią linksmą istoriją. Sofa tebestovi mūsų svetainėje, bet tėtė joje niekada nebesėdės.

Kitoje nuotraukoje mudu su tėte sėdime supamojoje kėdėje stiklinėje verandoje. Nuotrauka kabo ant sienos

Mergaitė su apelsiniais

nuo tada, kai tėtė mirė. Šiuo metu aš sėdžiu žalioje supamojoje kėdėje. Stengiuosi nesisupti, nes rašau pasidėjęs storą sąsiuvinį. Paskui viską perrašysiu į senąjį tėtės asmeninį kompiuterį.

Apie tėtės kompiuterį irgi galima kai ką papasakoti, bet tai padarysiu vėliau.

Man visada atrodo keista sklaidyti senas tėtės nuotraukas. Jos priklauso kitam pasauliui negu tas, kuriame gyvename dabar.

Savo kambaryje turiu pilną albumą tėtės fotografijų. Kartais man, galima sakyti, nejauku žiūrėti į nuotraukas žmogaus, kurio nebėra tarp gyvųjų. Dažnai jį matau ir vaizdajuostėse. Kiek pašiurpstu, kai pasigirsta jo balsas. Tėtės balsas buvo gana griausmingas.

Gal reikėtų uždrausti žiūrėti filmus su žmonėmis, kurių jau nebėra, kurie, kaip sako senelė, mus jau paliko. Kažkaip tarytum nepadoru šnipinėti mirusiųosius.

Kai kuriose vaizdajuostėse girdžiu ir savo balsą, plonutį, pypsintį. Jį girdėdamas nejučiomis pagalvoju apie mažą paukščiuką.

Taigi anais laikais tėtė buvo bosas, o aš diskantas.

Vienoje vaizdajuostėje aš sėdžiu tėtei ant pečių ir siekiu nusiskinti žvaigždę nuo Kalėdų eglutės. Man ne daugiau kaip vieneri metai, bet žvaigždę bandau nutraukti gana atkakliai.

Mama žiūrėdama vaizdajuostes, kuriose pasirodo tėtė, kartais atsilošia ir ima juoktis, nors tas juostas kadaise pati filmavo. Man jos juokas nepatinka. Manau, kad tėtei irgi nepatiktų. Galbūt jis pasakytų, kad mama nesilaiko taisyklių.

Kitoje juostoje mudu su tėte per Velykų šventes šildomės saulėje prie mūsų kalnų trobelės. Ir aš, ir tėtė rankose laikome po pusę apelsino. Aš bandau iščiulpti nelupto apelsino sultis. O tėtė sėdi ramiai ir, matyt, prisimena visai kitus apelsinus. Tuo esu beveik tikras.

Kaip tik po anų Velykų tėtė susirgo. Jis sirgo daugiau kaip pusę metų ir bijojo, jog gali numirti. Man regis, jis žinojo, kad jo laukia mirtis.

Mama daug kartų pasakojo, jog tėtė labai liūdėjo, kad gali numirti nespėjęs iš tikro pabendrauti su manimi. Senelė irgi kalba panašiai, tik dar paslaptینگiau.

Kai senelė iš tėvo pusės šnekasi su manimi apie tėtę, jos balsas pasikeičia. Tai galima suprasti. Juk tėtės tėvai neteko sūnaus. Ką tokiu atveju žmonės jaučia, nežinau. Laimė, juodu turi dar vieną sūnų. Bet senelė niekada nesijuokia žiūrėdama senas tėtės vaizdajuostes. Ji visada žiūri į jas labai pagarbiai. Tai jos pačios žodžiai.

Tėtė manė, kad su pusketvirtų metų vaiku rimtai nepasikalbėsi. Šiandien pradedu tai suprasti. O tu, jei skaitai šią knygą, irgi netrukus suprasi.

Turiu vieną nuotrauką, kur tėtė guli ligoninės lovoje. Toje nuotraukoje jo veidas atrodo labai sulysęs. Aš sėdžiu jam ant kelių, o jis laiko mane rankomis, kad ant jo neužgriūčiau. Tėtė bando man nusišypsoti. Fotografuota vos keletą savaičių prieš mirtį. Verčiau jau neturėčiau šios nuotraukos, bet jei turiu, negaliu išmesti. Priešingai, žiūriu į ją gana dažnai.

Man jau penkiolika metų, tikriau – penkiolika ir trys savaitės. Esu Georgas Riodas, gyvenu Osle, Kamanių gatvėje su mama, Jorgenu ir Miriama. Jorgenas – mano naujasis tėvas, bet vadinu jį tiesiog Jorgenu. Miriama yra mano mažoji sesutė. Jai dar tik pusantrų metų. Ji tokia mažutė, kad su ja apie nieką rimta nepasikalbėsi.

Senų nuotraukų ar vaizdajuosčių, kuriose galėtum pamatyti mano tėtę ir Miriamą kartu, aišku, nėra. Miriamos tėvas yra Jorgenas. Aš – vienintelis savo tėtės vaikas.

Pačioje šios knygos pabaigoje paaiškės kai kas svarbaus ir apie Jorgeną. Kol kas negaliu visko atskleisti, bet kas skaitys – sužinos.

Kai tėtė mirė, senelis ir senelė atėjo pas mus, padėjo mamai sutvarkyti visus tėtės daiktus. Bet vieno svarbaus dalyko nerado – ilgo pasakojimo, kurį tėtė parašė prieš guldamas į ligoninę.

Tada niekas ir nežinojo, kad tėtė parašė tą pasakojimą. Istorija apie „Mergaitę su apelsiniais“ atsirado tik

praėjusį pirmadienį. Senelė kažko ieškojo įrankių sandėliuke ir rado rankraštį, paslėptą po raudono vaikiško vežimėlio pamušalu. Tuo vežimėliu mane vežiodavo, kai buvau mažas.

Kaip pasakojimas ten pateko – paslaptis. Tai ne atsitiktinumas, nes pasakojimas, kurį tėtė rašė, kai man buvo pusketvirtų metų, susijęs su tuo vaikišku vežimėliu. Pats pasakojimas ne apie vaikišką vežimėlį, ne, tėtė šią ilgą istoriją parašė man. Jis parašė istoriją apie „Mergaitę su apelsiniais“, kad paskaityčiau ją, kai būsiu didelis ir galėsiu viską suprasti. Jis parašė laišką ateičiai.

Jei mano tėtė iš tikrųjų kažkada paslėpė lapus, kuriuose buvo surašytas ilgas pasakojimas, už senojo vežimėlio pamušalo, jis, matyt, labai tikėjo, kad laiškas pasieks adresatą. Mane pribloškė mintis, jog senus daiktus reikia labai atidžiai apžiūrėti prieš atiduodant juos į sendaikčių parduotuvę ar išmetant į šiukšlių konteinerį. Bijau ir pagalvoti, kiek senų laiškų, dienoraščių ir panašių dalykų tikriausiai galima rasti šiukšlių krūvose.

Pastarosiomis dienomis nemažai apie tai galvoju. Man rodos, turėtų būti paprastesnis būdas pasiųsti laišką į ateitį negu paslėpti po vaikiško vežimėlio pamušalu.

Juk kartais norime, kad kas nors paskaitytų mūsų laišką po keturių valandų, po keturiolikos dienų ar po keturiasdešimties metų. Pasakojimas apie „Mergaitę su apelsiniais“ ir yra toks laiškas. Jis parašytas dvylikamečiui

ar keturiolikmečiui berniukui Georgui, taigi tam Georgui, kurio tėtė dar nebuvo matęs ir nebesitikėjo pamatyti.

Betgi laikas papasakoti visą istoriją iš pat pradžių.

Kartą prieš savaitę grįžau iš muzikos mokyklos ir netikėtai radau atvykusių svečių – senelę ir senelį. Juodu atvažiavo iš Tionsbergo ir ketino pas mus nakvoti.

Mama ir Jorgenas jau buvo namie, visi keturi nekantriai laukė, kol aš prieškambaryje nusispirsiu batus. Batai buvo šlapi, nešvarūs, bet tas niekam nerūpėjo. Visi sėdėjo ir galvojo apie visai ką kita. Pajutau, kad kažkas atsitiko.

Mama pasakė, kad Miriama jau paguldyta. Turint galvoje senelės ir senelio viešnagę, tai buvo visai neblogai. Juk juodu nėra Miriamos seneliai. Miriama turi savo senelį ir senelę. Juodu irgi malonūs žmonės ir kartais mus aplanko. Bet juk ne veltui sakoma: „Kraujas tirštesnis už vandenį.“

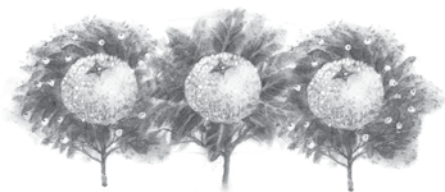
Įėjau į svetainę ir atsisėdau ant kilimo. Visų veidai man pasirodė tokie reikšmingi, kad pagalvojau, jog atsitiko kažkas rimta. Pastarosiomis dienomis, regis, mokykloje neiškrėčiau jokios kvailystės, iš fortepijono pamokos grįžau įprastu laiku, o nuo tada, kai iš virtuvės spintelės nukniaukiau dešimt kronų, praėjo jau keletas mėnesių. Todėl ramiai paklausiau:

– Kas atsitiko?

Tada senelė ir pradėjo pasakoti, jog radusi laišką, kurį tėtė prieš pat savo mirtį parašė man. Man keistai su-

gniauzė krūtinę. Nuo jo mirties praėjo vienuolika metų. Aš net nesu tikras, ar gerai jį prisimenu. Tėvo laiškas... Tai atrodė taip nepaprasta, sakytum, testamentas ar kas panašaus.

Pamačiau, kad senelė ant kelių pasidėjusi didelį voką. Padavė jį man. Vokas buvo užklijuotas, o ant voko užrašyta: „Georgui“. Rašysena buvo ne senelės, ne mamos ir ne Jorgeno. Atplėšiau voką ir ištraukiau storą pluoštą lapų. Pirmojo puslapio viršuje peršikaičiau:

Ar tvirtai sėdi, Georgai? Įsitverk į ką nors. Noriu papasakoti tau jaudinamą istoriją.

Pajutau, kaip visas suvirpėjau. Ėmė svaigti galva. Kas gi čia dabar? Tėvo laiškas... Bet ar jis tikras?

„Ar tvirtai sėdi, Georgai?“ Man pasirodė, kad girdžiu jo griausmingą balsą. Ne vaizdajuostėje, o taip, tarytum tėtė staiga būtų prisikėles ir sėdėtų kartu su mumis šiame kambarėlyje.